

Άλφρεντ Χίτσκοκ, ο μάγος της αγωνίας

Ο Άλφρεντ Τζόζεφ Χίτσκοκ γεννήθηκε στις 13 Αυγούστου 1899, στο Ανατολικό Λονδίνο. Ξεκίνησε την καριέρα του ως τεχνικός του κινηματογράφου το 1920 και σκηνοθέτησε την πρώτη του ταινία το 1925. Διάσημος δημιουργός έργων έντασης και αγωνίας, καθήλωνε το κοινό του μεταφέροντας στην οθόνη περιέργες καταστάσεις σύγχυσης ταυτότητας, ενοχικών συναισθημάτων και άκρατης οφθαλμολαγνείας. Η καριέρα του κράτησε πάνω από 50 χρόνια και καρπός της είναι ταινίες που θεωρούνται πλέον κλασικές όπως «Τα 39 Σκαλοπάτια» (1935) και «Η Κυρία Εξαφανίζεται» (1938) γυρισμένες στη Μεγάλη Βρετανία. Το 1939, πέρασε τον Ατλαντικό και βρέθηκε στις Ηνωμένες Πολιτείες. Η πρώτη του εκεί ταινία, «Ρεβέκα» (1940), τιμήθηκε με το βραβείο Όσκαρ. Ανάμεσα στις διάσημες επιτυχίες του συγκαταλέγονται «Το Αδιάκριτο Παράθυρο» (1955) και η «Ψυχώ».

Η συνέντευξη που ακολουθεί, δόθηκε στον Π. Μάρτιν και δημοσιεύτηκε στο Saturday Evening Post, στις 27 Ιουλίου 1957.

- Είχατε κάποιες περιπέτειες με την υγεία σας. Είστε καλά τώρα;

«Ένας γιατρός στη Νέα Υορκη μου είπε ότι ανήκω στον τύπο των "αδρεναλινικών". Καθώς φαίνεται, αυτό σημαίνει πως είμαι άκρως νευρικός και τόσο βαρύς που συχνά τα πόδια μου δε με κρατάνε. Επειδή όμως δεν είμαι δρομέας ή χορευτής και ό,τι με ενδιαφέρει από το σώμα μου βρίσκεται από τη μέση και πάνω, δεν μπορώ να πω ότι με ανησυχεί ιδιαίτερα».

- Φαίνεται ότι οι τηλεθεατές γοητεύονται από το κακεντρεχές βλέμμα που τους απευθύνετε από την οθόνη αλλά και από την αλαζονεία σας προς τους χορηγούς του προγράμματος.

«Οι παλιοί λέγανε: "Καλύτερα να μιλούν άσχημα για σένα παρά να μη μιλούν καθόλου". Φαντάζομαι ότι στους χορηγούς αρέσει να μην είμαι δουλοπρεπής, αν και στην αρχή θα δυσκολεύτηκαν να συνηθίσουν και ίσως ένιωσαν να προσβάλλονται από κάποια όχι ιδιαίτερα θετικά μου σχόλια. Ωστόσο, αφότου είδαν τις στατιστικές των πωλήσεών τους, ανακάλυψαν τον εμπορικό απόηχο που είχε η περιφρόνησή μου και έπαψαν να ενοχλούνται. Το χιούμορ που χρησιμοποιώ στην τηλεόραση είναι το ίδιο που χρησιμοποίησα στην ταινία "Ποιός σκότωσε τον Χάρι". Ο Χάρι ήταν ένα πτώμα που αποτελούσε μεγάλο πρόβλημα για τους ζώντες. Η αμήχανη ερώτηση "Τι θα κάνουμε με τον Χάρι;" επαναλαμβανόταν πολλές φορές. Σε πολλούς φάνηκε άκρως διασκεδαστικό, κι έτσι είπα στον εαυτό μου ότι αν η έλλειψη σεβασμού για ένα νεκρό είναι διασκεδαστική, το ίδιο θα έπρεπε να συμβαίνει και με την έλλειψη σεβασμού προς έναν ζωντανό χορηγό».

- Το χιούμορ δηλαδή πάνω απ' όλα;

«Είναι σωτήριο. Επιχειρώ πάντα να αντισταθμίσω κάθε τάση προς το μακάβριο με το χιούμορ. Είναι ένα είδος χιούμορ καθαρά λονδρέζικο, που π.χ. φτιάχνει ανέκδοτα όπως εκείνο του άνδρα που τον πάνε στην κρεμάλα και βλέποντας το ξύλο από το οποίο κρέμεται το σκοινί ρωτά ανήσυχος: "Είστε σίγουροι πως είναι ασφαλές;". Ή σαν εκείνο το χιούμορ που έφτιαξε το περίφημο ανέκδοτο με τις δυο υπηρέτριες που πέρναγαν το ρεπό τους σε ένα λούνα παρκ και βλέποντας έναν άνδρα να διασκεδάζει το κοινό ξεριζώνοντας με τα δόντια του κεφάλια και πόδια από κοτόπουλα και ποντίκια ζωντανά, οπότε η μία δεν αντιστάθηκε στον πειρασμό να σχολιάσει το θέαμα και αναφώνησε: "Δεν θα ήθελες να το συνοδεύσεις με λίγο ψωμί;"».

- Ο κόσμος αναρωτιέται γιατί σας ενδιαφέρει τόσο το έγκλημα.

«Μ' ενδιαφέρει μόνο στο επάγγελμά μου. Με τρομοκρατούν οι αστυνομικοί. Τους φοβάμαι τόσο, που το 1939, όταν έφτασα για πρώτη φορά στις ΗΠΑ, αρνήθηκα να οδηγήσω αυτοκίνητο από φόβο μήπως με σταματήσουν αστυνομικοί και με ξυλοφορτώσουν. Και μόνη η ιδέα ότι θα μπορούσα να βρεθώ σε ανάλογη περίπτωση με τρομοκρατούσε. Δεν αντέχω η ζωή μου να έχει σασπένς. Όλοι μου έλεγαν ότι θα ξεπερνούσα το φόβο μου αν άνοιγα το υποσυνείδητό μου και έφερνα στην επιφάνεια το περιστατικό που με οδήγησε σ' αυτή την ψύχωση. Θυμήθηκα λοιπόν πως όταν ήμουν πολύ μικρός, ο πατέρας μ' έστειλε σ' έναν αστυνομικό μ' ένα σημείωμα. Αυτός το διάβασε και με έκλεισε σ' ένα κελί λέγοντάς μου "Για να δεις τι παθαίνουν τα κακά παιδιά". Ο πατέρας μου ήθελε να μου δώσει ένα μάθημα. Δυστυχώς, το γεγονός ότι έβγαλα στο φως αυτό το περιστατικό δε με απάλλαξε από τον

τρόμο μου. Οι αστυνομικοί εξακολουθούν να μου σηκώνουν όρθιες τις τρίχες».

- Έχετε έναν ιδιαίτερο τρόπο να παίζετε με την αγωνία του κοινού σας.

«Ποτέ δεν αναζήτησα την αγωνία σε πόρτες που τρίζουν. Μου είναι πιο ενδιαφέρουσα μια δολοφονία που έγινε πλάι σε ένα ποτάμι λουσμένο στο φως από εκείνη που γίνεται σε ένα σκοτεινό και βρωμερό σοκάκι. Ο ήρωάς μου είναι πάντα ένας συνηθισμένος άνθρωπος στον οποίο συμβαίνουν εκπληκτικά πράγματα κι όχι το αντίθετο. Γι' αυτό και οι δικοί μου κακοί είναι μορφωμένοι και γοητευτικοί. Είναι λάθος να σκεφτόμαστε ότι κάθε εγκληματίας που εμφανίζεται στη οθόνη πρέπει να κάνει φρικτές γκριμάτσες ή να κλωτσάει τα σκυλιά. Μερικοί από τους διασημότερους δολοφόνους της ιστορίας συμπεριφέρονταν σαν αυθεντικοί ιππότες για να προσελκύσουν τις γυναίκες που ήθελαν να δολοφονήσουν. Το πράγματι τρομακτικό των κακών είναι η επιφανειακή τους γοητεία, η φιλική τους εμφάνιση. Εν τέλει, το σασπένς είναι απείρως ισχυρότερο από το μυστήριο».

- Συχνά αποκαλύπτετε πολύ νωρίς το μυστήριο στους θεατές σας.

«Γιατί πιστεύω ότι μπορείς να πετύχεις τρομακτική ένταση σε μια ταινία έστω κι αν το κοινό ξέρει ανά πάσα στιγμή ποιος είναι ο δολοφόνος και επιθυμεί να φωνάξει στους υπόλοιπους ηθοποιούς "Πρόσεξέ τον! Είναι ο δολοφόνος". Τότε υπάρχει αυθεντική προσμονή κι όχι πιόνια που κινούνται σε κάποιο είδος ανθρώπινου σκακιού. Γι' αυτό πιστεύω ότι είναι καλό να ξέρει ο θεατής όσο το συντομότερο τα γεγονότα. Φανταστείτε, π.χ, ότι εσείς κι εγώ καθόμαστε εδώ και συζητάμε. Αν οι θεατές ξέρουν ότι κάτω από το τραπέζι υπάρχει μια βόμβα έτοιμη να εκραγεί, η ένταση θα είναι ανυπόφορη. Αλλά αν δεν ξέρει τίποτε και ξαφνικά εκραγεί, το μόνο που θα πετύχουμε είναι μια τρομάρα ενός δευτερόλεπτου αντί 60 ή 90 λεπτών αγωνιώδους προσμονής και κομμένης ανάσας. Το κλειδί για να λειτουργήσει το σασπένς είναι η αξιοπιστία του. Όσο πιο απλός και οικείος, τόσο πιο αυθεντικός αναδεικνύεται ο κίνδυνος».

- Το μυστικό της συνταγής σας δηλαδή είναι η παρατεταμένη αγωνία;

«Οι θεατές αντιδρούν με ευχάριστη ανατριχίλα μπροστά σε πράγματα που δεν είναι τόσο κακά όσο περίμεναν, αλλά μόνο αν στο τέλος παγώσει το αίμα μέσα στις φλέβες τους. Αλλιώς, θα νιώσουν απογοητευμένοι και θα βγουν από τον κινηματογράφο σκεπτόμενοι ότι

είσαι ένας καταραμένος απατεώνας. Αρκετές φορές μου έχουν πει ότι αν γύριζα τη Χιονάτη, οι θεατές θα αναζητούσαν κάποιο πτώμα στην κολοκύθα που μεταμορφώθηκε σε άμαξα. Δεν έχουν άδικο, γιατί αυτό είναι το στιλ μου. Αν και κάποτε δοκίμασα να κάνω μια κωμωδία με την Κάρολ Λομπάρντ, δεν έχει νόημα να αρνηθώ ότι έχω ένα ιδιαίτερο, ίσως τυποποιημένο στιλ. Αν τα έργα μου δεν προκαλούσαν ανατριχίλα, θα ένιωθα βαθιά απογοητευμένος».

- Έχουν παρέμβει ποτέ οι παραγωγοί στο έργο σας;

«Συχνά έχω βρεθεί αντιμέτωπος με την επιμονή των παραγωγών να τελειώσει καλά η ιστορία. Στο Χόλιγουντ, όποιος δεν δώσει ένα "τέλος καλό όλα καλά", υποπίπτει σ' ένα θανάσιμο αμάρτημα. Κι αν και στους κινηματογραφικούς κύκλους θεωρούν δεδομένο ότι η τηλεόραση είναι μόνο για πνευματικά καθυστερημένους, η αλήθεια είναι ότι όσοι κάνουμε ταινίες για την τηλεόραση έχουμε την ευχέρεια να φτιάξουμε το τέλος που θέλουμε. Έχουμε μεγαλύτερη ελευθερία στην τηλεόραση παρά στον κινηματογράφο. Ίσως αυτό αποδεικνύει απλώς ότι ο κόσμος είναι διατεθειμένος να δεχτεί ένα είδος πιο ώριμης ψυχαγωγίας όταν δεν χρειάζεται να πληρώσει γι' αυτήν».

- Αυτοσχεδιάζετε στη διάρκεια των γυρισμάτων;

«Κάθε σκηνή των ταινιών μου έχει σχεδιαστεί και αποφασιστεί πριν να αρχίσουν τα γυρίσματα. Μερικές φορές προγραμματίζω περισσότερες από 600 θέσεις για την κάμερα πριν από τα γυρίσματα. Αν επιχειρούσα να αυτοσχεδιάσω στην πορεία μια δομή για τα όσα διαδραματίζονται, δεν θα κατάφερα να έχω τον αντίκτυπο και τις αντιδράσεις που επιθυμώ να πετύχω».

- Υπάρχει η φήμη ότι σας αρέσει να κάνετε χοντρά αστεία.

«Με διασκεδάζει. Μερικές φορές, όταν μπαίνω σ' ένα ασανσέρ γεμάτο κόσμο μ' έναν γνωστό μου, γυρίζω προς το μέρος του και απόλυτα ήρεμα λέω με δυνατή φωνή: "Βεβαίως, δεν ήξερα ότι το όπλο ήταν οπλισμένο, αλλά όταν εκपुरσοκρότησε του έκανε μια μεγάλη τρύπα στο λαιμό. Του έφυγε ένα κομμάτι σάρκα έτσι που φαινονταν καθαρά οι σύνδεσμοι... Ένωσα κάτι σαν υγρασία στα πόδια μου και ανακάλυψα πως στεκόμουν σε μια λίμνη αίματος". Όλοι μοιάζουν πετρωμένοι όσο εγώ βγαίνω από το ασανσέρ αποχαιρετώντας

τους μ' ένα "καλημέρα". Άλλη φορά πάλι είπα σ' ένα νεαρό ηθοποιό που είχε φοβερό τρακ μπροστά στην κάμερα: "Δεν καταλαβαίνω γιατί τόση νευρική κατάσταση. Το μόνο που εξαρτάται από αυτή την ερμηνεία είναι η καριέρα σου".

Ο Χίτσκοκ σηκώθηκε όρθιος.

«Θα μου επιτρέψετε. Έχω αργήσει 15 λεπτά στην οντισιόν νεαρών ηθοποιών για την επόμενη ταινία μου. Η κοπέλα που είχα επιλέξει για το ρόλο αποδείχθηκε πως είχε ένα ραντεβού με ένα πουλί που έχει πιο μυτερή μύτη και από τη δική μου: τον πελαργό... Υπάρχουν βλέπετε μερικά πράγματα, για τα οποία ακόμη κι ένας μεγάλος σκηνοθέτης ικανός να προβλέψει μέχρι και την παραμικρή λεπτομέρεια, δεν μπορεί να κάνει τίποτε».

Ο Άλφρεντ Χίτσκοκ πέθανε στις 29 Απριλίου του 1980, χρονιά που η βασίλισσα Ελισάβετ του απένειμε τον τίτλο του ιππότη.

(Έθνος, 14.10.1997) (τελευταία επεξεργασία, 19.2.2009)